

Strategi för utformning av domar och beslut i Sveriges Domstolar

Utformningen av domar är kanske den enskilt viktigaste faktorn för förståelsen av domstolarnas verksamhet. Domar läses inte bara av parter utan även av journalister, vittnen, åhörare och andra. Utvecklingen på IT-området har fört med sig att ett betydande antal domar numera finns tillgängliga på webben och på det sättet når en väsentligt vidare läsekrets än tidigare. Den information om domstolarna som når människor genom medierna kommer också ofta från domar.

Kravet i språklagen att den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig gäller även för domstolarna. De språkgranskningar som Förtroendeutredningen låtit genomföra visar dock att det finns en hel del problem med att läsa och förstå domar. Problemen rör allt från struktur och disposition till uttrycks-sätt och ordval. Även argumentationen i avgörandena kan vara bristfällig.

Det finns alltså ett behov av att generellt höja kvaliteten när det gäller läsbarhet och juridisk argumentation. Det är också viktigt att de resurser som läggs på skrivarbete utnyttjas rationellt. Nyckeln till ett framgångsrikt arbete är att vi som skriver domar tar intryck av klarspråksarbete och annan språkvetenskaplig forskning, undersöker hur människor uppfattar domar och diskuterar frågor som rör utformningen.

Varför behövs en strategi för utformning av domar och beslut?

En strategi behövs för att ange en gemensam viljeinriktning för hur vi inom Sveriges Domstolar bör utforma våra domar.

Vi tar ett gemensamt ansvar för att skriva vårdat, enkelt och begripligt och anpassar domskrivningen till vad det enskilda målet kräver. Det bidrar till att verksamheten kan bedrivas rättssäkert och effektivt. Hur ett enskilt avgörande uppfattas och förstås påverkar bilden av samtliga domstolar.

I det praktiska arbetet med att uppfylla strategins intentioner måste hänsyn tas till den enskilda domstolens specifika behov och förutsättningar. Detta innebär att arbetet kan bedrivas på olika sätt och i olika takt.

Hur har strategin tagits fram?

Strategin har utformats av en grupp representanter från domstolarna. Domstolsrepresentanterna har nominerats av arbetsgivargrupperna som består av Sveriges Domstolars samtliga domstolschefer. Strategin bygger dels på Förtroendeutredningens (SOU 2008:106) förslag i de delar domstolarna ställt sig bakom förslagen och dels på domstolarnas praktiska erfarenheter av att arbeta med frågorna.

Samtliga medarbetare har haft möjlighet att lämna synpunkter. Strategin har där-
efter processats och godkänts i arbetsgivargrupperna.

Mål

- De som läser en dom eller ett beslut ska förstå språket, hitta i texten och be-
gripa domstolens resonemang.
- De resurser som läggs på att utforma domar och beslut ska användas på ett
ändamålsenligt och effektivt sätt .

Ledord

Klarspråk

Vi är angelägna om att förbättra vårt sätt att utforma domar. Vi vill göra det lät-
tare för de viktigaste mottagarna av våra texter – parterna – att förstå och bli
övertygade av våra resonemang. I detta arbete vägleds vi av klarspraksarbete och
språkvetenskaplig forskning. Vi bryter med den tradition som innebär att domar
formas av ålderdomliga förlagor när det gäller språklig ton, perspektiv i texten
och uttrycksätt.

Dialog

Vi tar initiativ till och deltar i diskussioner om hur våra domar bör utformas. Vi
är lyhörda för synpunkter på utformningen av våra texter. Återkommande dis-
kussioner är nödvändiga för att åstadkomma en verklig och mer genomgripande
förändring.

Rationalitet

För att effektivisera domskrivningen använder vi en gemensam grafisk profil. Att
alla avgöranden är likartat utformade till det yttre är dessutom i sig eftersträvans-
värt och ett mått på god kvalitet. Vi använder mallar för vanligt förekommande
texter. Vi anpassar bakgrundstexter och referat till vad som krävs i varje enskilt
mål eller ärende. Vi utnyttjar de möjligheter som den tekniska utvecklingen ger.

Vad kräver det av oss?

Vi skriver i första hand för parterna och använder ett vårdat, enkelt och begripligt språk

Vi fokuserar på det huvudsakliga syftet med domstolstexterna, nämligen att par-
terna ska kunna förstå texten. Vi anstränger oss särskilt för att skriva enkelt och
lättfattligt när det behövs. Vi synliggör domstolen som avsändare och undviker
eller förklarar fackuttryck. Vi använder ett språk som är i takt med tiden och lå-
ter inte kraven på juridisk precision vara ett hinder mot att formulera oss på ett
sätt som är lätt att förstå.

Vi koncentrerar oss på att förklara vad domstolen har beslutat och varför

Vi anpassar bakgrundstext och redovisning av bevisning efter målets eller ären-
dets karaktär och återger endast det som är relevant för bedömningen. Vi lägger
kraften på att redovisa bevisvärderingen och den rättsliga analysen samt på att
besvara parternas frågor. I mål där bedömningen kan förväntas bli särskilt svår

att förstå eller i mål som är massmedialt uppmärksammade beskriver vi vilken uppgift domstolen har och vilken prövning domstolen får och ska göra.

Vi arbetar systematiskt med att förbättra utformningen av domar och beslut

För att genomföra genomgripande och bestående förändringar av domskrivning arbetar varje domstol systematiskt med detta, så att utformningen av domar kontinuerligt förbättras och effektiviseras. Vi deltar också återkommande i andra kompetensutvecklande aktiviteter när det gäller utformningen av dessa texter.

Ansvarsfördelning

På domstolen

Domstolschefen är ytterst ansvarig för att det bedrivs ett systematiskt arbete på domstolen med att förbättra och effektivisera utformningen av domar. Domstolschefen är också ansvarig för att informera Domstolsverket om domstolens arbete med domskrivningsfrågor.

Samtliga medarbetare utformar sina texter så att målsättningarna i denna strategi uppnås. Varje medarbetare bidrar till det arbete som bedrivs på domstolen med att ständigt förbättra och effektivisera utformningen av domar.

Domstolsverket

Domstolsverket har ett ansvar för att domstolarna får det resurstöd som krävs för att de ska kunna bedriva ett framgångsrikt arbete med domskrivningsfrågor. Domstolsverket har också ett ansvar för att följa upp att varje domstol fullgör sitt åtagande att arbeta systematiskt med domskrivningsfrågor.

Vidare har Domstolsverket ett ansvar för att domstolarna får det stöd när det gäller kompetensutveckling, metoder och verktyg som de behöver för att kunna arbeta effektivt med att ständigt förbättra utformningen av domar och hålla strategin uppdaterad.

Domstolsverket har dessutom ett ansvar för att samordna domstolarnas arbete med att ta fram gemensamma mallar.

Dokumentvägledning

Här beskrivs de dokument som stöder arbetet med domskrivningsfrågor.

- **Strategi för utformning av domar och beslut** – Övergripande och vägledande dokument (detta dokument)
- **Handlingsplan** – Beskrivning av aktiviteter som bör ingå i det systematiska arbetet med domskrivningsfrågor på varje domstol med hållpunkter för när olika insatser lämpligen bör genomföras
- **Undersökningsmanual** – Beskrivning av olika metoder för hur enskilda domstolar kan undersöka domstolens avgöranden när det gäller språklig utformning och juridisk argumentation, om de resurser som används för att skriva domar utnyttjas rationellt, vilka metoder som är att föredra och hur man praktiskt går till väga för att använda dessa metoder (färdigställt under 2011).